VAJE 5: Parametrični in neparametrični preizkusi značilnosti

Na računalniških vajah se za urejanje in prikazovanje statističnih podatkov uporabi statistični programski paket SPSS in podatkovne datoteke *parametricni.sav*, *neparametricni.sav*, *vzorec_1.sav*, *vzorec_2.sav* in *vzorec_3.sav*.

NALOGE:

1. Za statistično spremenljivko *KolicinaTD* opravi naslednje preizkuse značilnosti, vse na stopnji značilnosti $\alpha = 0,05$.

   (a) Testiraj ničelno hipotezo H_0, ki pravi, da je povprečna količina popite tekočine na populaciji 3100 ml, proti alternativi H_1, da ni 3100 ml. Ali lahko zavrneš hipotezo H_0 tudi na stopnji tveganja $\alpha = 0,01$?
   Pomoč: velik vzorec, $H_0(E(X) = \mu)$, $Z = \frac{X-\mu_0}{S}\sqrt{n}$.
   Rezultat preveri s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Compare Means - One-Sample T Test* vstavi *KolicinaTD* v *Test Variable(s)* in 3100 v *Test Value*.
   Opomba: program uporablja testno statistiko $T = \frac{X-\mu_0}{S}\sqrt{n}$ za male vzorce!

   (b) Predpostavimo, da je količina popite tekočine X pri osebah, ki se ukvarjajo s športom na populaciji porazdeljena normalno $N(\mu, \sigma)$ in da je tudi količina popite tekočine Y pri osebah, ki se ne ukvarjajo s športom porazdeljena normalno $N(\nu, \tau)$. Testiraj enakost varianc.
   Pomoč: test $H_0(\sigma = \tau) : H_1(\sigma \neq \tau)$, testna statistika $F = \frac{S_X^2}{S_Y^2}$.
   Rezultat lahko preveriš s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Compare Means - One-Way ANOVA* vstavi *KolicinaTD* v *Dependet List* in *Sport* v *Factor* in v Options odkljukaj *Homogeneity of variance test.*
   Opomba: program uporablja za test homogenosti varianc Leveneovo testno statistiko, ki je primerljiva s klasičnim F testom!

   (c) Glede na predpostavko o enakosti varianc testiraj hipotezo, da sta povprečni količini popite tekočine pri osebah, ki se oz. se ne ukvarjajo s športom, na populaciji enaki.
   Pomoč: velik vzorec, $H_0(\mu = \nu) : H_1(\mu \neq \nu)$, $Z = \frac{\overline{X}-\overline{Y}}{S}$ test.
   Rezultat preveri s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Compare Means - Independent - Samples T Test* vstavi *KolicinaTD* v *Variable(s)* in *Sport* v *Grouping Variable* ter v *Define Groups* vstavi vrednosti

0 in 1.
Opomba: program uporablja testno statistiko $T = \frac{\overline{X}-\overline{Y}}{S}\sqrt{\frac{nm}{n+m}}$ za male vzorce! Hkrati program izračuna test homogenosti varianc z Leveneovo testno statistiko. Na osnovi testa o enakosti varianc potem razberemo ustrezne podatke!

(d) Predpostavimo, da je p delež oseb, ki se ukvarjajo s športom pri beli rasi in da je q delež pri drugih rasah. Na osnovi danega vzorca testiraj hipotezo, da je ukvarjanje s športom pri beli rasi in drugih rasah enako pogosto.
Pomoč: test $H_0(p = q) : H_1(p \neq q)$, testna statistika $Z = \frac{\overline{p}-\overline{q}}{\sqrt{\hat{p}(1-\hat{p})}}\sqrt{\frac{nm}{n+m}}$.

2. Avtomat sortira antibiotik v stekleničke po 100 mg v vsako. Zaradi naključnih dogodkov, ki jih ni možno odpraviti, odmerki v steklenicah nekoliko nihajo, porazdeljeni so normalno $N(\mu, \sigma)$. Z avtomatom smo zadovoljni, če je povprečna vrednost odmerka vsaj 100 mg. Na osnovi vzorca (*Vzorec_1*) na stopnji tveganja $\alpha = 0,05$ testiraj hipotezo $H_0(\mu \geq 100) : H_1(\mu < 100)$.

3. Proizvajalec zdravil proti nespečnosti zagotavlja, da sta njegovi zdravili A in B enako učinkoviti. Da bi preverili njegova zagotovila, smo zdravili testirali na 10. bolnikih. Pri tem smo dobili naslednje podatke (*Vzorec_2*), kjer je X število dodatnih ur spanja pri zdravilu A in Y število dodatnih ur spanja pri zdravilu B. Ali lahko na osnovi tveganja $\alpha = 0,01$ proizvajalčevo zagotovilo zavržemo?
Pomoč: smemo predpostaviti, da je razlika $T = X - Y$ med dodatnimi urami spanja na populaciji porazdeljena normalno $N(\mu, \sigma)$. Testiraj hipotezo $H_0(\mu = 0) : H_1(\mu \neq 0)$.
Rezultat preveri s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Compare Means - Paired-Samples T Test* vstavi spremenljivki X in Y.
Opomba: na ta način se primerja populacijsko povprečje dveh odvisnih vzorcev z metodo razlik!

4. (a) Porazdelitev zveznih statističnih spremenljivk *Starost*, *TezaO* in *KolicinaTD* prikaži s histogramom.
Uporabi postopek *Analyze - Descriptive Statistics - Frequencies - Charts - Histograms* in odkljukaj *With normal curve.*

(b) S testom Kolmogorova s stopnjo značilnosti $\alpha = 0,05$ za vsako omenjeno statistično spremenljivko preizkusi hipotezo, da je na populaciji porazdeljena normalno. Kaj ugotoviš?

5. Igralno kocko vržemo 1200 krat. Pri tem smo dobili naslednje rezultate:

1	2	3	4	5	6
183	211	170	220	200	216

   Na stopnji tveganja $\alpha = 0,05$ preiskusimo hipotezo, da smo metali pošteno igralno kocko.
   Pomoč: uporabi Pearsonov hi kvadrat test.
   Rezultat preveri s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Nonparametric Test - Chi-Square*.

6. Na stopnji značilnosti $\alpha = 0,05$ testiraj ničelni hipotezi,

   (a) da je količina popite tekočine neodvisna od ukvarjanja s športom.

   (b) da je ukvarjanje s športom neodvisno od rase.

   Pomoč: uporabi preizkus neodvisnosti s kontingenčno tabelo za nominalni spremenljivki *KolicinaTD* in *Sport* oziroma *Sport* in *Rasa*.
   Rezultat preveri s programom SPSS. Uporabi postopek *Analyze - Descriptive Statistics - Crosstabs* in v *Statistics* označi *Chi-square*.

7. Z neparametričnima testoma za neodvisne vzorce (test Smirnova, inverzijski test) na stopnji tveganja $\alpha = 0,05$ preizkusi ničelno hipotezo o enakosti porazdelitve količine popite tekočine glede na ukvarjanje s športom.
   V SPSS uporabi postopek *Analyze - Nonparametric Test - Two-Independent-Samples Tests* vstavi *KolicinaTD* v *Test Variable List* in *Sport* v *Grouping Variable* ter v *Define Groups* vstavi vrednosti 0 in 1 ter označi testa *Mann-Whitney U* in *Kolmogorov-Smirnov*.

8. Proizvajalec zdravil proti nespečnosti zagotavlja, da sta njegovi zdravili A in B enako učinkoviti. Da bi preverili njegova zagotovila, smo zdravili testirali na 30. bolnikih (*Vzorec_3*). Z neparametričnima testoma za odvisne vzorce (test z znaki, test z rangi) s stopnjo tveganja $\alpha = 0,05$ preizkusi ničelno hipotezo, da sta zdravili enako učinkoviti.
   V SPSS uporabi postopek *Analyze - Nonparametric Test - Two-Related-Samples Tests* ter označi testa *Wilcoxon* in *Sign*.

Teoretično ozadje

Parametrični preizkusi značilnosti

Parametrični preizkusi značilnosti so namenjeni testiranju *parametričnih hipotez*, to je domnev o vrednostih neznanih parametrov statistične spremenljivke X. Na primer praviloma testiramo ničelno hipotezo H_0, ki pravi, da je parameter $q = q_0$, proti alternativni hipotezi H_1, ki pravi $q \neq q_0$, na *stopnji značilnosti* testa α. Najpogosteje uporabimo značilnost testa $\alpha = 0,05$ ali $\alpha = 0,01$. Na osnovi tega pri preizkusu značilnosti ničelno hipotezo H_0 :

- bodisi zavrnemo,
- bodisi ne zavrnemo.

V prvem primeru rečemo, da med hipotetičnimi in eksperimentalnimi podatki obstaja značilna razlika (ali razlika je *signifikantna*) in hipotezo H_0 zavrnemo, v drugem primeru pa razlika med hipotetičnimi in eksperimentalnimi vrednostmi ni značilna oz. ni statistično pomembna, zato hipoteze H_0 ne zavrnemo. Pri testu značilnosti lahko naredimo samo t.i. *napako prve vrste*, to pomeni, da smo zavrnili pravilno hipotezo H_0. Verjetnost za to napako je predpisana s stopnjo značilnosti α in znaša običajno $0,05$ ali $0,01$.

Velja si posebej zapomniti, da pri preizkusu značilnosti H_0 proti alternativi H_1, ničelno hipotezo H_0 ali zavrnemo (torej sprejmemo H_1) ali o njej ne odločimo!

Parametrični preizkusi značilnosti potekajo vedno na naslednji način:

1. Postavimo ničelno in alternativno hipotezo. Opravka imamo
   (a) bodisi z dvostranskim testom
   $$H_0(q = q_0) \qquad \text{proti} \qquad H_1(q \neq q_0)$$
   (b) bodisi z enim od enostranskih testov
   $$\begin{array}{lll} H_0(q = q_0) \text{ oz. } H_0(q \leq q_0) & \quad\text{proti}\quad & H_1(q > q_0) \\ H_0(q = q_0) \text{ oz. } H_0(q \geq q_0) & \quad\text{proti}\quad & H_1(q < q_0) \end{array}$$
2. Izberemo stopnjo značilnosti testa α (običajno $0,05$ ali $0,01$).
3. Glede na velikost vzorca in obravnavanega problema izberemo primerno testno statistiko U.

4. Glede na porazdelitev statistike U in parameter α določimo kritično območje testa w_0, to je podmnožica realnih števil izbrana tako, da je verjetnost dogodka, da ob pravilni hipotezi H_0 vrednost testne statistike U leži v njej, manjša ali enaka α. Torej zapišemo $P(U \in w_0|H_0) \leq \alpha$.

5. Izračunamo eksperimentalno vrednost testne statistike u_e. Če je $u_e \in w_0$, potem hipotezo H_0 zavrnemo. Če $u_e \neq w_0$, potem hipoteze H_0 ne zavrnemo.

Neparametrični preizkusi značilnosti

Z *neparametrični preizkusi značilnosti* preskušamo neparametrične hipoteze, to se pravi domneve o tipu porazdelitvenega zakona ene ali več slučajnih spremenljivk. Tudi pri neparametričnih preizkusih postopamo natanko tako, kot pri parametričnih preizkusih zančilnosti. Oglejmo si nekaj najbolj uporabnih neparametričnih testov.

Prilagoditveni testi

So namenjeni preizkušanju ničelne hipoteze H_0, da je neznana porazdelitev F_X statistične spremenljivke X enaka neki znani porazdelitvi F_0 proti alternativni hipotezi H_1, da je ta porazdelitev različna od F_0, t.j. $H_0(F_X = F_0) : H_1(F_X \neq F_0)$. Za testiranje tovrstnega problema uporabimo test *Kolmogorova* ali *Pearsonov hi kvadrat.*

- **Test Kolmogorova** lahko uporabimo pri zveznih porazdelitvah in to najbolj zanesljivo v primeru velikih vzorcev. Ker je sam test matematično precej zapleten, predvsem njegova porazdelitev, ga tukaj ne bomo posebej predstavili. Ta test ima vgrajen tudi program SPSS pod imenom *One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test* in ga uporablja za testiranje ali je porazdelitev normalna, eksponentna, enakomerna, Poissonova.

- **Pearsonov hi kvadrat** je uporaben tako pri zveznih kot diskretnih porazdelitvah. Ideja pri tem testu je naslednja.
  Zalogo vrednosti statistične spremenljivke X razdelimo na r različnih razredov $S_1, S_2, \ldots, S_r$. Za vsak $k = 1, 2, \ldots, r$ naj bo p_k verjetnost, da statistična spremenljivka X ob pravilni hipotezi H_0 zavzame vrednost iz razreda S_k. Če je n velikost vzorca, potem je np_k hipotetična frekvenca razreda S_k in naj bo N_k eksperimentalna (vzorčna) frekvenca rezreda S_k. Potem se izkaže, da je za velike n statistika, ki ji pravimo Pearsonov hi kvadrat

$$\chi^2 = \sum_{k=1}^{r} \frac{(N_k - np_k)^2}{np_k} \approx \chi^2(r-1)\,,$$

porazdeljena aproksimativno po zakonu hi kvadrat z $r-1$ prostostnimi stopnjami. Če je hipoteza H_0 pravilna so vrednosti statistike χ^2 majhne. Hipotezo H_0 zavrnemo, če je izračunana vrednost χ^2 večja od kritične χ^2_α, kjer je $P(\chi^2 > \chi^2_\alpha) = \alpha$.
Opomba 1. Če je potrebno predhodno oceniti m parametrov (npr., če testiramo, da je nekaj porazdeljeno normalno $N(\mu, \sigma)$ z neznanima parametroma μ, σ, potem moramo predhodno oceniti vrednosti teh dveh parametrov, zato je $m = 2$), potem je ta statistika porazdeljena približno po zakonu $\chi^2(r-m-1)$ z $r-m-1$ prostostnimi stopnjami.
Opomba 2. Pearsonov hi kvadrat test se lahko uporabi zmeraj, ko je $np_k \geq 5$, sicer je potrebno združiti posamezne razrede.

Primerjalni testi

So namenjeni preizkušanju ničelne hipoteze H_0, da sta porazdelitvi F_X in F_Y dveh statističnih spremenljivk X in Y enaki proti alternativni hipotezi H_1, da sta porazdelitvi različni, t.j. $H_0(F_X = F_Y) : H_1(F_X \neq F_Y)$. Za testiranje tovrstnega problema najpogosteje uporabimo *test Smirnova, test z znaki, test z rangi, inverzijski test* in *iteracijski test.*

- **Test Smirnova** lahko uporabimo pri zveznih porazdelitvah in to najbolj zanesljivo v primeru velikih vzorcev na dveh neodvisnih vzorcih. Ta test je matematično precej zapleten, predvsem njegova porazdelitev, zato ga ne bomo posebej izpostavili. Test Smirnova ima vgrajen program SPSS pod imenom *Kolmogorov-Smirnov Z.*

- **Test z znaki** se uporablja za testiranje enakosti porazdelitev statističnih spremenljivk X in Y pri zveznih porazdelitvah na isti populaciji. Naj bo

$$(X_1, Y_1), (X_2, Y_2), \ldots, (X_n, Y_n)$$

vzorec velikosti n. Iz njega naredimo slučajni vzorec razlik

$$X_1 - Y_1, X_2 - Y_2, \ldots, X_n - Y_n\,.$$

Naj bo K^+ število pozitivnih razlik v vzorcu. Če je hipoteza H_0 pravilna, potem je verjetnost, da je posamezna razlika $X_i - Y_i$ pozitivna, enaka $\frac{1}{2}$. Zato je spremnljivka K^+ porazdeljena po binomskem zakonu $b(n, \frac{1}{2})$. Za velike n lahko dano binomsko porazdelitev aproksimiramo z normalno porazdelitvijo in dobimo, da je statistika

$$Z = \frac{2K^+ - n}{\sqrt{n}} \approx N(0,1)$$

porazdeljena približno standardizirano normalno. Hipotezo H_0 lahko zavrnemo, če je izračunana vrednost $|z|$ večja od kritične z_α, kjer je $P(|Z| \geq z_\alpha) = \alpha$.

- **Test z rangi ali Wilcoxonov test** se uporablja pri enakih pogojih kot test z znaki. V tem primeru absolutne razlike $|X_i - Y_j|$ rangiramo, enakih razlikam damo povprečen rang. Vsota rangov pozitivnih razlik, je vrednost statistike W^+ in vsota rangov, ki pripada negativnim razlikam je vrednost W^- Za testno statistiko izberemo manjšo od obeh, torej

$$W = \min\{W^+, W^-\}.$$

Če je hipoteza H_0 pravilna, potem je vsota rangov blizu polovične vsote vseh rangov, to je $\frac{1}{4}n(n+1)$. Če je odstopanje večje, je to znak, da porazdelitvi nista enaki. Za velike n se izkaže, da lahko statistiko W aproksimiramo z normalno porazdelitvijo $N(\mu_w, \sigma_w)$, kjer je

$$\mu_w = \frac{1}{4}n(n+1) \qquad \sigma_w = \sqrt{\frac{1}{24}n(n+1)(2n+1)}\,.$$

Zato je v tem primeru statistika

$$Z = \frac{W - \mu_w}{\sigma_w} \approx N(0,1)$$

porazdeljena približno standardizirano normalno. Hipotezo H_0 lahko zavrnemo, če je izračunana vrednost $|z|$ večja od kritične z_α, kjer je $P(|Z| \geq z_\alpha) = \alpha$.
Opomba. Ta test lahko uporabljamo tudi za testiranje enakosti matematičnih upanj, torej $H_0(E(X) = E(Y))$ pri dveh statističnih spremenljivkah, ki nista nujno normalno porazdeljeni.

- **Inverzijski test ali Mann-Whitneyjev test** uporabimo za testiranje enakosti porazdelitev statističnih spremenljivk X in Y pri dveh neodvisnih vzorcih. Naj bosta

$$X_1, X_2, \ldots, X_m \qquad \text{in} \qquad Y_1, Y_2, \ldots, Y_n$$

dva neodvisna vzorca velikosti m in n. Oba vzorca združimo in uredimo po velikosti v zaporedje

$$Z_1 \leq Z_2 \leq \ldots \leq Z_{m+n}$$

in to zaporedje rangiramo. Kadar se v zgornjem zaporedju pojavi vrednost Y_j pred vrednostjo X_i, pravimo, da je nastopila *inverzija*. Naj bo R vsota vseh rangov, ki jih zavzame spremenljivka X. Potem je število inverzij

$$U = R - \frac{m(m+1)}{2}$$

in za velike vzorce (dovolj že $n+m \geq 20$ in oba $n, m \geq 4$) je statistika

$$Z = \frac{2U - mn}{\sqrt{mn(m+n-1)}}\sqrt{3} \approx N(0,1)$$

porazdeljena aproksimativno standardizirano normalno. Hipotezo H_0 lahko zavrnemo, če je izračunana vrednost $|z|$ večja od kritične z_α, kjer je $P(|Z| \geq z_\alpha) = \alpha$.

- **Iteracijski test ali Wald-Wolfowitzev test** se uporablja pri enakih pogojih kot inverzijski test in temelji na urejenem nizu vrednosti iz obeh vzorcev. Tokrat preštejemo število skupin (iteracij), ki pripadajo isti spremenljivki. Ob pravilni domnevi H_0 o enaki porazdelitvi so iteracije kratke in jih je veliko. Za majhne m in n je porazdelitev števila K vseh iteracij znana, a ni preprosta. Za velike vzorce (oba $m, n \geq 20$) uporabljamo normalno aproksimacijo. Testna statistika

$$Z = \frac{(m+n)K - 2mn}{2mn}\sqrt{m+n} \approx N(0,1)$$

je porazdeljena približno standardizirano normalno.

Testiranje neodvisnosti

Veliko krat nas zanima ali sta statistični spremenljivki X in Y na populaciji porazdeljeni neodvisno. Torej testiramo ničelno hipotezo H_0, da sta X in Y neodvisni proti alternativi H_1, da nista neodvisni. Neodvisnost testiramo praviloma vedno s *Spearmanovo korelacijo rangov* ali s *kontingenčno tabelo.*

- **Test neodvisnosti s kontingenčno tabelo**. Vrednosti spremenljivke X razdelimo na r razredov $A_1, A_2, \ldots, A_r$ in vrednosti spremenljivke Y razdelimo na s razredov $B_1, B_2, \ldots, B_s$. Denimo, da dobimo iz populacije velik vzorec velikosti n. Naj N_{ik} označuje frekvenco dogodka A_iB_k v tem vzorcu. Frekvence N_{ik} predstavimo s kontingenčno tabelo

$X\backslash Y$	B_1	$\cdots$	B_k	$\cdots$	B_s	
A_1	N_{11}	$\cdots$	N_{1k}	$\cdots$	N_{1s}	$N_{1.}$
$\vdots$	$\vdots$		$\vdots$		$\vdots$	$\vdots$
A_i	N_{i1}	$\cdots$	N_{ik}	$\cdots$	N_{is}	$N_{i.}$
$\vdots$	$\vdots$		$\vdots$		$\vdots$	$\vdots$
A_r	N_{r1}	$\cdots$	N_{rk}	$\cdots$	N_{rs}	$N_{r.}$
	$N_{.1}$	$\cdots$	$N_{.k}$	$\cdots$	$N_{.s}$	n

in definiramo robne vrstične in stolpčne frekvence

$$N_{i.} = N_{i1} + N_{i2} + \ldots + N_{is}\,, \quad \text{za } i = 1,2,\ldots,r\,,$$
$$N_{.k} = N_{1k} + N_{2k} + \ldots + N_{rk}\,, \quad \text{za } k = 1,2,\ldots,s\,.$$

Ob predpostavki, da sta X in Y porazdeljeni neodvisno se izkaže, da je statistika

$$\chi^2 = n\left(\sum_{i=1}^{r}\sum_{k=1}^{s}\frac{N_{ik}^2}{N_{i.}N_{.k}} - 1\right) \approx \chi^2((r-1)(s-1))$$

porazdeljena aproksimativno po hi kvadrat porazdelitvi z $(r-1)(s-1)$ prostostnimi stopnjami. Hipotezo H_0 lahko zavrnemo, če je izračunana vrednost χ^2 večja od kritične χ^2_α, kjer je $P(\chi^2 \geq \chi^2_\alpha) = \alpha$.
Opomba. V primeru, ko je $r = s = 2$

$X\backslash Y$	B_1	B_2	
A_1	N_{11}	N_{12}	$N_{1.}$
A_2	N_{21}	N_{22}	$N_{2.}$
	$N_{.1}$	$N_{.2}$	n

moramo imeti dodatno izpolnjeno predpostavko, da je $N_{i.}N_{.k} \geq 50n$ za $i,k = 1,2$. Če temu ni tako in je $n \geq 40$ ter so vse vrednosti $N_{i.}N_{.k} \geq 5n$ lahko uporabimo *Yatesovo korekturo*

$$\chi^2 = \frac{n(|N_{11}N_{22} - N_{21}N_{12}| - \frac{n}{2})^2}{N_{.1}N_{.2}N_{2.}N_{1.}} \approx \chi^2(1)\,.$$

- **Spearmanovo korelacijo rangov** lahko uporabimo za testiranje neodvisnosti, če sta X in Y vsaj ordinalni spremenljivki. Naj imata statistični spremenljivki X in Y na vzorcu $\{e_1, e_2, \ldots, e_n\}$ velikosti n vrednosti

  $$X_1, X_2, \ldots, X_n \quad \text{in} \quad Y_1, Y_2, \ldots, Y_n\,.$$

  Dane vrednosti rangiramo

  $$X_{(1)} \leq X_{(2)} \leq \ldots \leq X_{(n)} \quad \text{in} \quad Y_{(1)} \leq Y_{(2)} \leq \ldots \leq Y_{(n)}\,.$$

  Naj I_k označuje rang X_k in naj J_k označuje rang Y_k ter naj bo $D_k = I_k - J_k$ razlika rangov. Število

  $$R_S = 1 - \frac{6}{n^3 - n}\sum_{k=1}^{n} D_k^2$$

imenujemo *Spearmanov korelacijski koeficient*, ki zavzame vrednosti z intervala $[-1, 1]$. Ob hipotezi, da sta X in Y neodvisni, mora biti vrednost R_S blizu 0. Če je n velik, je statistika

$$U = R_S\sqrt{n-1} \approx N(0,1)$$

porazdeljena aproksimativno standardizirano normalno.

Literatura

[1] . Benkovič, Vaje iz biostatistike, Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru.

[2] Š. Adamič: Temelji biostatistike, Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1995.

[3] R. Jamnik: Verjetnostni račun in statistika, DMFA, Ljubljana 1995.

[4] B. R. Kirkwood, J. A. C. Sterne: Essential medical statistics, Blackwell Publishing company, Malden 2004.

[5] B. Sluban: Uporaba statističnih metod v tekstilstvu, Fakulteta za strojništvo Univerze v Mariboru, Maribor 2004.